

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1518/2021
08.04.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужиле-противтужене АА из ..., чији су пуномоћници Катарина Ђурђевић, Марко Ђурђевић и Јован Станојевић адвокати из ..., против туженог-противтужиоца ББ из ..., чији је пуномоћник Предраг Рачић адвокат из ..., ради развода брака и вршења родитељског права, одлучујући о ревизији туженог-противтужиоца која је изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 417/20 од 04.11.2020. године, у седници већа која је одржана дана 08.04.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог-противтужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 417/20 од 04.11.2020. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Пожаревцу П2 623/2018 од 01.07.2020. године, која је исправљена решењима истог суда под истим бројем од 23.07.2020.године и од 06.08.2020. године, ставом првим изреке, разведен је брак тужиле-противтужене и туженог-противтужиоца закључен у ... дана 29.10.2017. године, уписан у матичну књигу венчаних која се води за матично подручје ... под текућим бројем ... за 2017 годину. Ставом другим изреке, малолетно дете странака ВВ, рођен дана године поверен је на самостално вршење родитељског права мајци. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени-противтужилац да на име свог доприноса за издржавање малолетног ВВ плаћа месечно износ од по 12.000,00 динара до 10-ог у месецу за текући месец, на текући рачун законског заступника мајке, почев од 18.09.2018. године као дана подношења тужбе па убудуће, док за то постоје законски услови, а заостале рате обавезан је да плати у року од 90 дана од правноснажности пресуде уплатом на текући рачун законске заступнице мајке детета, под претњом извршења. Ставом четвртим изреке, уређено је одржавање личних односа оца и малолетног ВВ, на начин ближе описан у овом ставу изреке. Ставом петим изреке, одбијен је као неоснован, тужбени захтев туженог-противтужиоца којим је тражио да се малолетно дете ВВ повери њему, као оцу на самостално вршење родитељског права. Ставом шестим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужени-противтужилац тражио да се обавезе тужиле-

противтужена да на име свог доприноса за издржавање малолетног ВВ плаћа месечно износ од по 8.000,00 динара сваког 01-ог до 05-ог у месецу за претходни месец почев од 19.09.2018. године као дана подношења тужбе па док за то постоје законски услови на руке законском заступнику оцу, под претњом принудног извршења. Ставом седмим изреке, обавезан је тужени-противтужилац да тужилји-противтуженој на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 324.280,00 динара у року од 15 дана од дана правноснажности пресуде, под претњом извршења.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 417/20 од 04.11.2020. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог-противтужиоца и потврђена пресуда Основног суда у Пожаревцу П2 623/2018 од 01.07.2020. године, која је исправљена решењима истог суда П2 623/2018 од 23.07.2020. године и П2 623/2018-74 од 06.8.2020. године у ставу другом, четвртм и петом изреке. Ставом другим изреке, иста пресуда која је исправљена наведеним решењима укинута је у ставу трећем, шестом и седмом изреке и у том делу предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени-противтужилац је благовремено изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду, у смислу одредбе члана 408. ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11 са изменама и допунама), Врховни касациони суд је нашао да ревизија није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, парничне странке су закључиле брак дана 29.10.2017. године који је трајао до 14.09.2018. године када је тужилја-противтужена напустила породичну кућу туженог-противтужиоца у којој су заједно живели. Малолетни син парничних странака ВВ рођен дана ... године, остао је код оца, туженог-противтужиоца. Тужени-противтужилац, стар ... година, из првог брака има два сина од ... и ... године који живе са мајком, а тужена из првог брака има кћер од ... година и сина од ... година са којима живи. Центар за социјални рад Пожаревац је дао мишљење дана 24.01.2019. године у коме је предложио да малолетни син странака буде поверен на самостално вршење родитељског права оцу ББ, код кога се и налази и предложио модел виђања између малолетног ВВ и мајке. Даном 05.04.2015. године Центар за социјални рад је саставио извештај, на захтев суда, у погледу изјашњења о повредама малолетног ВВ које је задобио и то опекотине јагодица, прстију десне руке и фрактуре фаликуле, у коме је навео да повреде нису настале са намером, односно настале су случајно, без пропуста надзора над дететом. Вештачењем родитељских потенцијала и капацитета за вршење права и дужности од стране судских вештака психолога и психијатра који су дана 07.05.2019. године доставили првостепеном суду извештај, утврђено је да тужилја-противтужена поседује потпунији капацитет за самостално вршење родитељског права у односу на туженог-противтужиоца, и поред тога што малолетни ВВ у актуелним околностима у процесу вршења родитељског права оца ББ у његовој примарној породици задовољава део потреба за структуром, припадношћу и сигурношћу у контексту емоционалних и свих других здравствених и

психолошких потреба, али да медицински и психолошки разлози указују да одлука суда буде одређена ка томе да мајка самостално врши родитељско право над малолетним ВВ, те да модел виђања малолетног ВВ са оцем ББ буде регулисан по предлогу који подразумева да малолетни ВВ може да борави у очевом домаћинству сваког другог викенда, а да у недељи, када није код оца са њим проводи читав дан. На основу допунског налаза и мишљења Центра за социјални рад у Пожаревцу од 14.05.2019. године, водитељ случаја је поново обавио разговор са оба родитеља па је мишљења да повреде малолетног ВВ нису настале с намером већ случајно, по паду са кревета скоком, без пропуста надзора са дететом. Тада је отац предузео све потребне радње да добије адекватну лекарску помоћ, малолетни ВВ је редовно вођен на контроле и повреда је санирана, опоравак детета је успешно протекао обзиром да је прелом зарастао. Такође је мишљења да је у интересу малолетног детета да остане у средини у којој живи, јер је већ успостављен континуитет у животу са оцем у присуству сродника, од стране оца су задовољене све потребе детета, а средина у којој отац живи стимулативна је за развој детета, те узимајући у обзир досадашњу бригу оца о детету премештање детета у нову средину довело би до поремећаја дететове рутине и свакодневнице. Водитељ случаја је у допунском извештају навео да су оба родитеља подједнако важна за развој како физички, тако и психички, те да нема разлога да отац не брине о детету о коме брине са великом љубављу, да су и отац и мајка подобни за вршење родитељског права, да су мотивисани да се непосредно старају о детету и желе да им се дете повери на самостално вршење родитељског права. Имајући у виду низак календарски узраст детета који упућује на значај присуства мајке у животу детета, задовољена је потреба виђањем које се редовно одвија јер отац не спречава виђање, те да након одређеног периода одвојеност мајке од детета, услед њеног напуштања заједнице, свака следећа стресна ситуација би угрожавала дететову емотивну стабилност, па тако и нова средина, те да је у интересу малолетног ВВ да се обави вештачење родитељских потенцијала оба родитеља. Након овог извештаја центра, вештачи за област психологије и психијатрије су се поновно изјашњавали, образлажући свој став да мајка поседује потпунији капацитет за самостално вршење родитељског права у односу на оца, а након анализирања бројних аспеката личног и социјалног функционисања тужиље-противтужене мајке и туженог-противтужиоца оца узевши у обзир психолошка обележја испитаника. Имајући у виду ово изјашњење судских вештака, Центар за социјални рад у Пожаревцу је у извештају од 02.09.2019. године навео да је сагласан са коначним налазом психијатријско-психолошког вештачења родитељских способности од 12.07.2019. године и да је мишљења да малолетног ВВ треба поверити мајци АА на самостално вршење родитељског права и предложили модел виђања малолетног ВВ и оца ББ. Из налаза и мишљења Института за ментално здравље, Кабинет за судску психијатрију од 18.11.2019. године, утврђени су капацитети оба родитеља за вршење родитељског права и капацитети малетног ВВ, у коме је наведено да је малолетни ВВ дечак уредно психо-моторног развоја са изразито добрим развијеним моторичким вештинама, у понашању је живахан и својеглав чему доприносе слабије вештине родитеља да му поставе границе и уведу фрустрације дисциплиновањем, не показује тешкоће сепарације при промени места боравка, везан је за оба родитеља, родитељи у окриву испитивања изразили су позитивну процену у односу на родитељство оног другог и вербално исказали разумевање и неопходност сарадње у циљу оптималног развоја детета и спремности да побољшају сарадњу у оквиру родитељства иако имају конфликт везан за финансијску страну развода. Због тога је закључак Комисије вештака Института за ментално здравље да ББ има очуване родитељске способности, спосан је за вршење родитељског

права, а у родитељској улози испољава капацитете да препозна и испуњава базичне развојне и емоционалне потребе малолетног детета. АА има очувану родитељску способност и способна је за вршење родитељског права, а у родитељској улози испуњава капацитете да препозна и испуњава базичне развојне и емоционалне потребе малолетног детета. Дете је ниског календарског узраста и није у интересу малолетног детета да се на било који начин изјашњава или буде интервјуисано на тему са којим родитељем жели да живи. Након обављеног вештачења од стране Института за ментално здравље, првостепени суд је прибавио нови извештај од Центра за социјални рад Пожаревац који је у изјашњењу од 20.03.2000. године навео да је центар сагласан са налазом психијатријско-психолошког вештачења родитељских способности ББ и АА, који је дат од стране Института за ментално здравље, да је у току поступка обавио теренску посету мајке и утврдио да су животни услови адекватни у хигијенском, просторном и безбедносном смислу, па је стручни тим донео једногласну одлуку да малолетног ВВ треба поверити мајци на самостално вршење родитељског права обзиром на низак календарски узраст малолетног ВВ а имајући у виду значај непосредне бриге и присуства мајке у животу детета, а да економске одреднице које су боље код оца ББ нису најбитније за развој детета, колико емотивна веза и одрастање у породици са полубратом ГГ и полусестром ДД. Центар за социјални рад је предложио модел виђања између оца и малолетног ВВ тако што ће се одржаваће личних односа одвијати сваки други викенд од петка у 17 часова до недеље у 18 часова, као и два дана у недељи, сваки понедељак и среда од 15 до 18 часова, наизменично државне и верске празнике код оба родитеља, славе код оца и то Свети Јован, Свети Никола и Свети Ђорђе, за крсну славу Свети Стефан код мајке, половину летњег и половину зимског распуста код оца на тај начин што ће отац преузимати малолетног ВВ из домаћинства мајке и након протекла временског периода у исто га враћати.

Правилно су нижестепени судови применили материјално право одлучивањем о тужбеном захтеву тужиле-противтужене АА, када су усвојили предлог органа старатељства у погледу поверавања малолетног ВВ мајци, као и у погледу одржавања личних односа туженог као оца са малолетним дететом парничних странака.

И по оцени Врховног касационог суда, одлука о томе да тужиле-противтужена самостално врши родитељско право донета је на основу одредбе члана 77. став 3. Породичног закона, а након мишљења органа старатељства, обављеног вештачења од стране судских вештака за област психологије и психијатрије у погледу родитељских капацитета и потенцијала за вршење родитељског права и дужности, као и налаза и мишљења Института за ментално здравље, којим је утврђен капацитет оба родитеља за вршење родитељског права, као и капацитет малолетног ВВ, у смислу одредбе члана 270. истог закона, водећи рачуна о најбољем интересу детета. Најбољи интерес детета је правни стандард предвиђен чланом 3. Конвенције Уједињених нација о правима детета преузет у одредбама чланова 6. и 266. став 1. Породичног закона и цени се према околностима конкретног случаја. У конкретном случају мајка је процењена као подобан родитељ, а с обзиром на низак календарски узраст малолетног ВВ, имајући у виду значај непосредне бриге и присуства мајке, у животу детета, као и емотивну везу и одрастање у породици са полубратом ГГ и полусестром ДД, како су то правилно образложили нижестепени судови.

Такође је правилно примењено материјално право у нижестепеним пресудама када је уређен начин одржавања личног односа туженог-противтужиоца као оца са

малолетним дететом парничних странака, а у складу са одредбама чланова 61. став 1. и 2, 67. и 78. став 3. Породичног закона.

Одредбом члана 61. став 1. и 2. Породичног закона, дете има право да одржава личне односе са родитељем са којим не живи, а то право може бити ограничено само судском одлуком када је то у најбољем интересу детета.

Према члану 78. став 3. Породичног закона родитељ који не врши родитељско право има право да са дететом одржава личне односе, што је у складу са одредбом члана 9. став 3. Конвенције Уједињених нација о правима детета („Службени лист СФРЈ“ - Међународни уговор број 15/90 и „Службени лист СРЈ“ - Међународни уговор број 4/96 и 2/97).

Начин одржавања личних односа између родитеља са којим дете не живи и детета мора се прилагодити конкретним условима и у складу са најбољим интересом детета у смислу одредбе члана 6. став 1. и члана 266. став 1. Породичног закона.

Наводи у ревизији туженог-противтужиоца да је он свом сину од престанка заједнице живота парничних странака пружао негу и пажњу, што је потврдио и извештај Центра за социјални рад од 14.05.2019. године (да отац са лакоћом и великом љубављу брине о детету што је реткост у нашој култури; да добро познаје дете и има развојне вештине у бризи и нези детета; да има позитиван однос и општу ангажованост око детета; да позитивно утиче на дететове социјалне компетенције и пружа му сталну љубав и пажњу), те да је овај извештај у сагласности са налазом судског вештака психолога у коме је дато изузетно повољно мишљење о малолетном ВВ (да је дете уредне спољашњости, задовољно и са поверењем присутних особа из окружења), а осим тога такво мишљење о туженом-противтужиоцу као оцу и о детету дао је и Институт за ментално здравље од 08.11.2019. године (да се са дечком лако успоставља контакт и одржава подстицај и дете показује интересовање на сопственим жељама из чега произилази да тужени-противтужилац као отац показује изузетну бригу према свом малолетном сину, да се максимално залагао о његовом васпитању, образовању и подизању) нису од утицаја на правилност одлуке о вршењу родитељског права.

Наиме, након више налаза и мишљења Центра за социјални рад Пожаревац, изјашњења судских вештака за област психологије и психијатрије, налаза и мишљења Института за ментално здравље, орган старатељства је у свом налазу од 20.03.2020. године дао мишљење да ВВ треба поверити мајци на самостално вршење родитељског права, због ниског узраст детета имајући у виду како значај непосредне бриге и присуство мајке у животу детета, тако и емотивне везе и одрастање у породици са полубратом ГГ и полусестром ДД, узимајући у обзир опсежан и целокопан рад са породицом ... од 2018. године, налаза и мишљења два вештака, нове околности и стицање материјалне стабилности мајке, њен стални радни однос, стамбену ситуацију и емотивне односе чланова породице.

Неосновано тужени-противтужилац у ревизији тврди да чињеница како мајка, тужиља-противтужена, живи у изнајмљеном стану који се састоји од једне собе, дневног боравка, купатила и кујне са троје малолетне деце, односно два малолетна детета из првог брака различитог пола старости 8 и 13 година, а да он живи у породичном домаћинству, у својој кући која има преко 200 м² са изузетним стамбеним

условима, није утврђена као одлучна чињеница у току поступка пред нижестепеним судовима.

Наиме, у извештају Центра за социјални рад Пожаревац од 20.03.2020. године приликом давања налаза и мишљења овај центар је имао у виду и економске одреднице које су боље код оца ББ, али је навео да нису најбитније за развој детета колико емотивна веза и одрастање у породици са полубратом и полусестром.

Са изнетих разлога, Врховни касациони сматра да је материјално право правилно примењено, а у случају да дође до измењених околности, нових чињеница које би утицале на свеукупност односа родитеља и детета могуће је иницирати поступак за промену ове одлуке у сваком тренутку.

Са изнетих разлога, сагласно одредби члана 414. ЗПП одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић